

Datum: 2025-09-25

Diariennr: 2025.339 KS

Remissvar – Utvecklingsplan för Göteborgsregionen 2050

Alingsås kommun tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissförslaget till *Utvecklingsplan för Göteborgsregionen 2050*. Kommunen ser positivt på satsningar inom infrastruktur, särskilt utbyggnaden av Västra stambanan, samt på att regionens grönsstruktur lyfts fram som en strategisk resurs. Alingsås kommun stödjer även målet om en fossiloberoende Göteborgsregion år 2045, vikten av klimatanpassning och ambitionen att ta fram en årlig handlingsplan för uppföljning och prioriteringar. Kommunen ställer sig bakom förslaget, men har synpunkter på några frågor som utvecklas i remissvaret.

Befolkningstillväxt och strukturbilden

Alingsås kommun noterar målsättningen om en årlig befolkningstillväxt på 1 %, men ser utmaningar med tanke på den demografiska utvecklingen. Därför efterfrågas ett resonemang om hur planeringen ska hantera situationer där målet inte uppnås, särskilt för kommuner utanför centrala Göteborgsregionen. Om utvecklingen inte når upp till förväntad nivå finns en risk att planeringsinsatser fokuseras på exempelvis ny bostadsbebyggelse för att understödja befolkningsökning, framför andra åtgärder som skulle gynna befintliga invånare, såsom reinvesteringar i VA-infrastruktur eller åtgärder för klimatanpassning. Alingsås kommun efterfrågar vägledning kring olika tillväxtscenarier och hur kommuner med mer begränsade tillväxtmöjligheter kan få stöd.

Alingsås kommun ligger i ett gränssnitt mellan flera regioner, vilket skapar samband inom arbetsmarknad och infrastruktur, vilket är en resurs för regional utveckling. Denna dimension är i dagsläget underbelyst i strukturbilden. Tåtorten har koppling till Göteborg via järnvägen, har stora delar av kommunen närmare relationer till Fyrbodal, Skaraborg och Boråsregionen. Att belysa dessa beroenden skulle stärka inte bara Alingsås kommun och angränsande kommuner, utan hela Göteborgsregionen och Västra Götalandsregionen.

Strukturbilden är ett viktigt stöd för dialog och samsyn. Alingsås kommun är i grunden positiv till den, men har några förslag på förbättringar. I den uppdaterade strukturbilden pekas Alingsås ut som en större punkt, men inte som en tillväxtnod. Det skapar viss oklarhet kring hur markeringen ska tolkas och vilken framtida utveckling av kommunen som önskas från delregional nivå. Samtidigt skapar det en utgångspunkt för interna diskussioner om kommunens roll i regionen. Alingsås kommun betonar behovet av att utvecklingsplanen förklarar vad det innebär att vara markerad som en större punkt eller tillväxtnod, så att kriterier, förväntningar och framtida utvecklingsmöjligheter blir tydliga. En fortsatt dialog kring hur Alingsås kommun på lång sikt kan bidra till och dra nytta av den regionala utvecklingen är önskvärd.

Alingsås kommun bedömer vidare att utvecklingsplanen i stor utsträckning bygger på en monocentrisk modell med fokus på Göteborg. Kommunen har förståelse för detta upplägg, eftersom Göteborg är central för regionens utveckling, framgångsfaktor och dragningskraft. Samtidigt vill Alingsås ta ett större ansvar i regionens utveckling, men på ett sätt som kompletterar snarare än konkurrerar med Göteborg. Kommunen ser potentialen i att utveckla delnoder och andra områden som kan bidra till en mer robust regional struktur och arbetsmarknad. Denna typ av strukturer bör därför belysas i utvecklingsplanen och strukturbilden, med fokus på att stärka regionen som helhet och skapa fler möjligheter längs stråket som Alingsås ingår i.

Utöver fokus på kärnan och stråken ser Alingsås kommun ett behov av ökad balans, då det nuvarande fokuset riskerar att leda till en ojämn fördelning av resurser och utvecklingsmöjligheter mellan olika delar av regionen, särskilt vad gäller transport- och social infrastruktur. En jämnare fördelning är viktig för att skapa förutsättningar för likvärdiga livsvillkor. Planen underbygger inte tillräckligt behovet av exempelvis tvärförbindelser mellan ytterområden och orter, vilket försvårar en balanserad och hållbar utveckling. För att säkerställa likvärdig tillgång till både fysisk och social infrastruktur krävs därför en mer differentierad planering som utgår från hela regionens samlade behov, inte enbart Göteborgs centrala roll.

För en hållbar utveckling i Göteborgsregionen behöver tillväxten spridas över hela regionen, annars riskerar skillnader mellan områden att öka och påverka livsvillkor och konkurrenskraft. Det är viktigt att utveckla strategier som gör det möjligt för alla kommuner att både bidra till och dra nytta av den gemensamma utvecklingen, bland annat genom att ta vara på potentialen i varje stråk. För Alingsås innebär det att Västra Stambanan inte bara byggs ut, utan också används så att hela stråket får positiva effekter.

Implementering och samordning på regional nivå

Alingsås kommun ser att utvecklingsplanen fungerar bra som en gemensam målbild, men menar samtidigt att den i sin nuvarande form inte tydligt nog beskriver hur målkonflikter ska hanteras eller vilken vägledning kommunerna kan förvänta sig i genomförandet. Om utvecklingsplanen inte är rätt forum för att konkretisera dessa frågor, är det väsentligt att det efterföljande arbetet fyller denna funktion. Det behöver finnas en tydlig koppling mellan utvecklingsplanen och det fortsatta arbetet, där konkreta handlingsplaner, vägledning och processer för att hantera målkonflikter utvecklas. Utan ett sådant fördjupat och strukturerat arbete riskerar utvecklingsplanen att enbart bli en gemensam målbild utan den praktiska förankring som krävs för att nå sin fulla potential.

Idag saknas en gemensam fysisk planering på nationell och regional nivå, vilket leder till brister i planeringen. Det gör att frågor som energiförsörjning, transportinfrastruktur och klimatanpassning, som kräver långsiktiga avvägningar mellan olika intressen, inte kan hanteras effektivt enbart i den kommunala planeringen. Den kommunala översiktsplaneringen är central, men den saknar i dagsläget en tydlig koppling till statliga och regionala processer. Avsaknaden av synkroniserade processer försvårar möjligheten att identifiera långsiktiga behov samt att hantera de risker som är förknippade med framtida intressen och

markanspråk. Därmed ges kommunerna inte förutsättningar att i tid omhänderta dessa frågor, bland annat i sina översiktsplaner.

En formell regional planering skulle också skapa bättre förutsättningar för förankrade avvägningar mellan olika intressen och samtidigt bidra till att synkronisera kommunal planering med statliga och regionala processer. Alingsås kommun vill därför framhålla att den nuvarande strukturbilden, även om den är en viktig utgångspunkt, inte är tillräcklig för att vägleda kommunerna i mer komplexa frågor. Den behöver framöver kompletteras med prioriteringar och tydligare inriktning för olika delar av regionen, samt utvecklas så att relationerna till angränsande regioner åskådliggörs. Alingsås kommun anser att en stärkt regional planering behövs och att GR bör ta en mer aktiv roll i samordning av analyser, underlag och prioriteringar tills ett formellt regionalt planeringsorgan finns.

Det är också i en sådan process som lokala perspektiv kan vägas mot mellankommunala och regionala intressen. Genom att driva frågor på regional nivå och ge vägledning till kommunerna kan GR bidra till en bättre samordning av översiktsplaner och andra planeringsinsatser. En stärkt regional planering kan även underlätta samordningen med angränsande regioner. Samtidigt är det betydelsefullt att kommunerna har handlingsutrymme att planera utifrån sina egna lokala förutsättningar. Alingsås kommun föreslår att GR inleder fördjupade insatser där målbilden bryts ner i mindre delar. Genom att fördjupa strukturbilden inom olika stråk och temaområden kan man tydligare identifiera gemensamma frågor och behov.

För att tydliggöra var en förstärkt regional samplanering kan göra störst skillnad vill Alingsås kommun lyfta fram några prioriterade områden där GR kan ha en mer aktiv roll. Det handlar exempelvis om att skapa ett gemensamt regionalt ramverk för etablering av nya större verksamhetsområden. Det handlar om att utveckla verktyg för att balansera exploatering och bevarande av regionens gröna stråk.

Transportinfrastruktur

Alingsås kommun är positiv till ett effektivare nyttjande av transportsystemet och ser utbyggnaden av Västra stambanan som en prioriterad åtgärd för hållbart resande och regional utveckling. Vi välkomnar därför en stärkt regional samverkan och gemensamma överenskommelser, eftersom detta är väsentligt för långsiktiga infrastruktursatser.

För Alingsås kommun är hela Västra stambanan betydelsefull, med särskilt fokus på sträckan mellan Göteborg och Alingsås, som är central för både pendling och regional tillgänglighet. Det är positivt att behovet av att stärka Västra stambanan lyfts fram som en av de viktigaste investeringarna. Utbyggnaden är betydelsefull ur flera perspektiv, för Alingsås kommun, för regionen och på nationell nivå. För att kunna växa och utveckla både näringsliv och befolkning, som är överenskommelser i utvecklingsplanen, krävs en tågsträckning som klarar större kapacitet och som effektivt kan transportera både gods och personer. För att den önskade utvecklingen ska bli verklighet krävs en gemensam hållning och samordning.

Samtidigt ser Alingsås kommun att investeringar i järnvägen och annan infrastruktur tydligare kopplas till fysisk planering, särskilt till stationsnära bebyggelse och

lokalisering av andra intressen, för att skapa största möjliga samhällsnytta. För Alingsås del återstår frågan om en långsiktig plan för E20, och en samplanering av väg och järnväg i stråket bör övervägas för att ge en bättre samhällsnytta. En ökad flerkärnighet, där persontrafik sker åt flera håll, är här en central aspekt, då den både bidrar till att infrastrukturen nyttjas mer effektivt och ekonomiskt och skapar en större robusthet i systemet genom att resorna fördelas i båda riktningar under pendlingstimmarna.

Energiförsörjning

Ett särskilt område där behovet av samordning är tydlig är den pågående energiomställningen med tillhörande utbyggnad av energiinfrastruktur. Utvecklingen är en del av en hållbar samhällsutveckling, men mycket av etableringarna kommer sannolikt att lokaliseras i yttrekommunerna. Detta väcker frågor om förutsättningar och ansvarsfördelning. Kommunerna behöver tydlighet kring vilka fördelar de får av etableringar, särskilt eftersom vinsterna ofta är regionala snarare än lokala. Kommunen efterfrågar därför både ett tydligare resonemang kring beslutsprocesserna och ett mer samlat regionalt stöd, så att kommunerna inte ensamma förväntas bära ansvaret för frågan.

Klimatomställning och klimatanpassning

Alingsås kommun välkomnar det regionala arbetet med klimatomställning och klimatanpassning. Strategierna behöver dock vara flexibla och anpassade till lokala förutsättningar, exempelvis i mindre städer med stort mellanregionalt resande. Målen har störst möjlighet att uppnås om kommunerna får tillräckligt stöd från region och stat, både genom verktyg, samordning och finansiering. Alingsås kommun noterar skrivningen om att GR inte ska "halka efter" i klimatomställningen, och anser att skrivningen kan uppfattas som defensiv. Det är betydelsefullt att regionen istället uttrycker en mer framåtblickande och positiv ansats, som betonar möjligheterna och det gemensamma arbetet för att driva omställningen framåt. Det behövs mer samarbete mellan kommuner kring skyfallshantering, riskkartor och klimatanalyser, samt tydliga riktlinjer för hur klimatrelaterade målkonflikter ska hanteras.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning och tillgången till arbetstillfällen är avgörande för en hållbar utveckling i hela Göteborgsregionen. En central utmaning är att bättre matcha arbetsgivarnas behov med den kompetens som finns. För att lyckas krävs ett tydligare samband mellan utbildning, arbetsmarknad och fysisk planering. Nya bostäder, verksamhetsområden och service bör lokaliseras på ett sätt som stärker tillgången till arbetsplatser och underlättar rekrytering. En förutsättning för detta är att det finns rätt typ av mark på rätt plats för verksamheter. Idag finns det en viss otydlighet kring vilken typ av mark som behövs på olika platser för att möta behovet från verksamheter långsiktigt, vilket försvårar den långsiktiga planeringen för både kommuner och regionen. Ett tydligare regionalt underlag kring dessa behov skulle bidra till bättre samordning och mer träffsäkra prioriteringar.

Sammanfattningsvis ställer sig Alingsås kommun positiv till huvuddragen i målbilden, och ser att den fyller en viktig roll för delregional samsyn. Samtidigt önskas en ökad konkretiseringsgrad i den gemensamma delregionala planeringen, för att hjälpa kommunerna i samordningen, samt en tydligare beskrivning av behov och roller i alla delar av området.